

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 511/2022-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Lašákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **RECLAIM, a. s.**, Staromestská 3, Bratislava, IČO 46 076 760, právne zastúpenej advokátom Mgr. Martinom Babčanikom, Oravská 8, Miloslavov, proti uzneseniu Okresného súdu Košice-okolie č. k. 12 Er 6287/2013 z 27. novembra 2013 a uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 14 CoE 72/2021 z 22. júna 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 14 CoE 72/2021 z 22. júna 2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 14 CoE 72/2021 z 22. júna 2022 **zrušuje a vec vracia** Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.
3. Sťažovateľke priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume **714,29 eur**, ktorú **je povinný** Krajský súd v Košiciach zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 27. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Okresného súdu Košice-okolie (ďalej aj „okresný súd“ alebo „exekučný súd“) č. k. 12 Er 6287/2013 z 27. novembra 2013 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 14 CoE 72/2021 z 22. júna 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd alternatívne zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu alebo napadnuté uznesenie krajského súdu a vec vrátil okresnému súdu alebo krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že v exekučnom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 12 Er 6287/2013 bola v prospech sťažovateľky ako oprávnenej vymáhaná pohľadávka vyplývajúca zo zmenkového platobného rozkazu. Exekučné konanie začalo 5. decembra 2013.

3. Sťažovateľka podľa § 243f ods. 1 Exekučného poriadku podaním z 18. januára 2016 doplnila návrh na vykonanie exekúcie o opis všetkých rozhodujúcich skutočností o vlastnom vzťahu s povinnými spolu s listinnými dôkazmi preukazujúcimi tieto skutočnosti. Uvedené podanie bolo odovzdané na poštovú prepravu 20. januára 2016.

Exekučný súd mal podľa § 243f ods. 6 Exekučného poriadku preskúmať, či je daný dôvod na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku účinného do 31. marca 2017 alebo nie.

4. Okresný súd uznesením z 20. júla 2017 exekučné konanie zastavil. V tomto uznesení okresný súd konštatoval, že sťažovateľka doručila v zákonom stanovenej lehote doplnenie návrhu na vykonanie exekúcie. Zastavenie exekúcie okresný súd odôvodnil tým, že sťažovateľka neunesla dôkazné bremeno a nepreukázala, že nie je dôvod na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku.

Po podaní odvolania krajský súd uznesením č. k. 12 CoE 52/2018 z 22. júna 2018 zrušil uznesenie okresného súdu a vec mu vrátil na nové konanie. Krajský súd rozhodnutie odôvodnil tým, že nepovažoval za dostatočné všeobecné konštatovanie okresného súdu, že zmenkový súd neprihliadol na neprijateľné zmluvné podmienky bez toho, aby tieto exekučný súd konkretizoval. Krajský súd okrem uvedeného záveru tiež v bode 12 uviedol: „Podaním zo dňa 18.01.2016 oprávnený doplnil svoj návrh na vykonanie exekúcie v zmysle ust. § 243f ods. 1 Exekučného poriadku v lehote 30-tich dní od účinnosti zákona č. 438/2015 Z. z., ktorým bol zmenený a doplnený Exekučný poriadok, čím si splnil svoju povinnosť vyplývajúcu mu z ust. § 39 ods. 4 Exekučného poriadku.“

5. Po vrátení veci okresný súd napadnutým uznesením znova exekúciu zastavil, pričom v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol: *„Súd sa oboznámil so spisovým materiálom, doplneným návrhom na vykonanie exekúcie a zistil, že oprávnený si nesplnil zákonnú povinnosť včas, t. j. do 22.01.2016. Z obsahu spisu je nepochybné, že oprávnený návrh na vykonanie exekúcie doplnil priamo súdu až dňa 25.01.2016, teda nedoplnil v zákonnej 30 dennej lehote od spomínanej účinnosti novely Exekučného poriadku. Nedodržanie zákonnej lehoty má pre oprávneného nepriaznivý procesný dôsledok, ktorý spočíva v tom, že v zmysle ustanovenia § 243f ods. 5 Exekučného poriadku, súd exekúciu zastaví.“* Na záver okresný súd poučil sťažovateľku o možnosti podať odvolanie.

6. Sťažovateľka proti uzneseniu okresného súdu podala odvolanie, v ktorom namietala, že podanie, ktorým si plnila povinnosť vyplývajúcu z § 243f ods. 1 Exekučného poriadku, podala na poštovú prepravu 20. januára 2016, a nie priamo na súde 22. januára 2016, ako to bolo uvedené v uznesení okresného súdu. Sťažovateľka v odvolaní argumentovala, že lehota na podanie doplnenia návrhu na vykonanie exekúcie je lehotou procesnou, a preto ak také podanie bolo na poštovú prepravu odovzdané 20. januára 2016, čo preukázala podacím hárkom, lehota stanovená Exekučným poriadkom bola zachovaná a exekučný súd mal podanie riadne preskúmať podľa § 243f ods. 6 Exekučného poriadku.

7. Krajský súd o odvolaní sťažovateľky rozhodol napadnutým uznesením tak, že odvolanie odmietol. V odôvodnení napadnutého uznesenia krajský súd uviedol: *„Civilný sporový poriadok, ustanovenia ktorého je potrebné primerane použiť v konaní podľa Exekučného poriadku, v citovanom ust. § 355 upravuje, že odvolanie je prípustné len proti tým uzneseniam, voči ktorým to zákon výslovne pripúšťa... Ustanovenie § 357 CSP, taxatívne vymedzuje, voči ktorým uzneseniam je odvolanie prípustné, pritom nestanovuje, že takým uznesením je aj uznesenie súdu, ktorým súd exekúciu zastavil podľa § 243f ods. 5 Exekučného poriadku (pre nedoplnenie návrhu na vykonanie exekúcie v lehote podľa § 243f ods. 1 Exekučného poriadku), tzn. možnosť podať odvolanie proti tomuto výroku súdu Civilný sporový poriadok nepripúšťa, a to bez ohľadu na to, či odvolanie podá oprávnený, povinný alebo súdny exekútor. Ani Exekučný poriadok (na rozdiel od iných typov uznesení o zastavení exekúcie napr. podľa § 57 ods. 1 písm. a), b), f) až h), k) až m) Exekučného poriadku) nepripúšťa odvolanie proti uzneseniu o zastavení exekúcie podľa § 243f ods. 5 Exekučného poriadku.“*

8. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 511/2022-16 z 9. novembra 2022 ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu poukázala v súvislosti s § 355 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) na § 357 písm. a) CSP, podľa ktorého je odvolanie prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o zastavení konania.

Zároveň sťažovateľka poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaniach sp. zn. 4 ECdo 14/2017 a 4 ECdo 26/2017, z ktorých vyplýva, že zastavenie exekučného konania, ako aj zastavenie exekúcie sú analogicky porovnateľné so zastavením konania podľa Civilného sporového poriadku. Osobitne sťažovateľka v ústavnej sťažnosti zvýraznila rozhodnutie ústavného súdu č. k. III. ÚS 38/2022 z 27. januára 2022, z ktorého citovala: „*Namietané uznesenie je uznesením súdu prvej inštancie o zastavení konania a na tom, že proti nemu je prípustné odvolanie, nemení nič ani to, že ide o uznesenie v exekučnom konaní, keďže od 1. júla 2006 niet takej normy, podľa ktorej odvolanie nie je prípustné proti uzneseniu v exekučnom konaní, ak Exekučný poriadok neustanovuje inak. Vo vzťahu k namietanému uzneseniu okresného súdu bolo možno podať odvolanie.*“

10. V súvislosti s odôvodnením porušenia označených práv napadnutým uznesením okresného súdu sťažovateľka poukázala na to, že okresný súd aj krajský súd vo svojich skorších rozhodnutiach (20. júla 2017 a 22. júna 2018) jednoznačne uviedli, že sťažovateľka doplnila návrh na vykonanie exekúcie včas. Napriek tomu okresný súd prekvapujúco a nepochopiteľne exekučné konanie zastavil výlučne z dôvodu nedoplnenia návrhu v zákonnej lehote.

III.

Vyjadrenie odporcov, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

11. Okresný súd prostredníctvom zákonnej sudkyne k ústavnej sťažnosti uviedol, že lehota na doplnenie návrhu na vykonanie exekúcie zavedená novelou Exekučného poriadku vykonanou zákonom č. 438/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, je lehotou hmotnoprávnou, nie procesnoprávnou. Inak povedané, v danom prípade nepostačuje, ak podanie bolo v zákonnej lehote podané na poštovú prepravu. Na podporu svojho tvrdenia zákonná sudkyňa okresného súdu poukázala na uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 774/2016 z 27. októbra 2016.

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

12. Predsedníčka krajského súdu vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedla: «*Odvolací súd vychádzal z toho, že v ustanovení § 357 CSP sú taxatívne vymedzené uznesenia, proti ktorým je prípustné odvolanie. Aj keď je podľa § 357 CSP prípustné odvolanie proti uzneseniu o zastavení exekúcie, avšak Exekučný poriadok v § 58 ods. 5 stanovil, proti ktorým uzneseniam o zastavení exekúcie je odvolanie prípustné (toto ustanovenie bolo neskôr z Exekučného poriadku vypustené). Povedané inak, ak by bolo odvolanie prípustné proti „každému“ uzneseniu o zastavení exekúcie bolo by ustanovenie § 58 ods. 5 Exekučného poriadku zbytočným.*» Na základe uvedenej konštrukcie krajský súd naďalej považuje odvolanie sťažovateľky za neprípustné a ústavnú sťažnosť za nedôvodnú.

III.3. Upovedomenie zúčastnených osôb:

13. Ústavný súd o podanej ústavnej sťažnosti upovedomil aj zúčastnené osoby, ktoré v konaní pred všeobecnými súdmi vystupovali v procesnom postavení povinných. Zúčastnené osoby sa k ústavnej sťažnosti nevyjadrili.

III.4. Replika sťažovateľky:

14. Sťažovateľka v replike kritizovala krajský súd, že predsedníčka krajského súdu sa s jej argumentáciou v ústavnej sťažnosti nevysporiadala okrem tvrdenia krajského súdu o „zbytočnosti“ § 58 ods. 5 Exekučného poriadku. V tejto súvislosti sťažovateľka doplnila, že o obsolétnosti daného ustanovenia svedčí i fakt, že toto bolo zákonodarcom z Exekučného poriadku vypustené.

Vo vzťahu k vyjadreniu okresného súdu sťažovateľka v replike reagovala na judikatúru ústavného súdu, na ktorú poukázala zákonná sudkyňa a uviedla, že v danom uznesení ústavného súdu sa riešila odlišná právna otázka, a to kam mal oprávnený doručovať doplnenie návrhu na vykonanie exekúcie podľa § 243f Exekučného poriadku (exekučnému súdu alebo súdnemu exekútorovi). Podľa názoru sťažovateľky v uznesení ústavného súdu č. k. II. ÚS 774/2016 z 27. októbra 2016 nebol riešený charakter zákonom stanovenej 30-dňovej lehoty. Sťažovateľka tiež zdôraznila, že v prejednávanom prípade šlo o lehotu stanovenú procesným predpisom na uskutočnenie procesného úkonu. Na podporu svojich tvrdení sťažovateľka v replike označila ďalšiu rozhodovaciu prax okresných súdov aj krajských súdov.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je založená jednak na tvrdení, že lehota na doplnenie návrhu na vykonanie exekúcie podľa § 243f Exekučného poriadku je svojím charakterom procesnoprávna, a jednak na tvrdení, že proti uzneseniu o zastavení exekúcie je odvolanie prípustné.

16. Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd [čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy (napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 49/01)].

17. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na príslušnom súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

IV.1. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením okresného súdu:

18. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

19. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 409/2021).

20. V danom prípade bol proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podaný opravný prostriedok – odvolanie, ktorý zákon na ochranu základných práv účinne poskytuje. Sťažovateľka na rovnakej otázke (resp. jej riešení) založila odvolanie a neskôr aj posudzovanú ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti uzneseniu okresného súdu (otázka lehoty a doručenia doplnenia návrhu na vykonanie exekúcie), a preto ak v dôsledku kasačného výroku tohto nálezu dôjde k vytvoreniu potrebného procesného priestoru pre odvolací súd, aby na otázky vo veci sťažovateľky poskytol meritórne odpovede, potom právomoc krajského súdu rozhodnúť o predmetnom odvolaní proti napadnutému uzneseniu okresného súdu vylučuje právomoc ústavného súdu. Na uvedenom stave nič nezmenilo ani dodatočné vyjadrenie sťažovateľky (replika), preto ústavný súd ústavnej sťažnosti v časti proti napadnutému uzneseniu okresného súdu nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením krajského súdu:

21. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namietala porušenie svojich označených práv v dôsledku postupu krajského súdu, ktorý jej odvolanie ako neprípustné odmietol. Ústavný súd na tomto mieste považuje za potrebné opätovne zdôrazniť, že sa v rámci ústavného prieskumu zaoberal výhradne otázkou posúdenia prípustnosti podaného odvolania proti uzneseniu okresného súdu o zastavení exekúcie. Predmetom prieskumu nie je sťažovateľkina argumentácia o charaktere lehoty na doplnenie návrhu na vykonanie exekúcie.

22. Krajský súd napadnuté uznesenie odôvodnil tým, že § 357 CSP taxatívne vymedzuje uznesenia, proti ktorým je odvolanie prípustné, pričom v tomto ustanovení absentuje uznesenie o zastavení exekúcie podľa § 243f ods. 5 Exekučného poriadku a ani Exekučný poriadok nepripúšťa odvolanie proti takému uzneseniu. Z uvedeného potom krajský súd vyvodil záver o neprípustnosti odvolania a tiež poukázal, že ani poučenie okresného súdu o prípustnosti odvolania na uvedenom závere nič nemení, keďže prípustnosť odvolania je určená výlučne zákonom.

23. Legislatívna konštrukcia Exekučného poriadku, ktorá obsahovala to, že proti uzneseniu v exekučnom konaní je odvolanie prípustné, len ak to Exekučný poriadok pripúšťa, vychádzala z toho, že podľa § 202 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku platilo, že odvolanie nie je prípustné

proti uzneseniu v exekučnom konaní, ak Exekučný poriadok neustanovuje inak. Táto norma však platila len do prijatia Civilného sporového poriadku, ktorý obdobnú normu v úprave odvolania neobsahuje a ktorý okrem iného Exekučný poriadok doplnil tak, že v § 9a ods. 1 ustanovil, že ak to povaha veci nevyklučuje, v konaní podľa Exekučného poriadku sa primerane použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku. Tieto ustanovenia Exekučného poriadku sa vzťahujú aj na exekúciu, v ktorej bolo vydané namietané uznesenie, pričom podľa § 357 písm. a) CSP odvolanie je prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o zastavení konania. Táto osobitná konštrukcia prípustnosti odvolania sa vzťahuje aj na zastavenie exekučného konania a nie je správny výklad krajského súdu použitý v napadnutom uznesení, podľa ktorého sa mal použiť § 355 ods. 2 CSP. Uznesenie okresného súdu je rozhodnutím súdu prvej inštancie o zastavení konania a na tom, že proti nemu je prípustné odvolanie, nemení nič ani to, že ide o uznesenie v exekučnom konaní, keďže od 1. júla 2016 niet takej normy, podľa ktorej odvolanie nie je prípustné proti uzneseniu v exekučnom konaní, ak Exekučný poriadok neustanovuje inak. Vo vzťahu k uzneseniu okresného súdu bolo možné podať odvolanie, ktoré je prípustné, sťažovateľ túto možnosť aj využil a krajský súd bol povinný toto odvolanie pripustiť a následne z hľadiska uplatnenej odvolacej argumentácie preskúmať (k tomu pozri aj napr. III. ÚS 38/2022, I. ÚS 102/2022).

24. Ústavný súd z uvedených dôvodov dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky (bod 1 výroku nálezu). V nadväznosti na tento záver napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu).

25. V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Krajský súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

V.

Trovy konania

26. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 714,29 eur.

27. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu) a jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 (replika).

28. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. marca 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu